

GRUPUL DE LUCRU ECONOMIE,
FINANȚE ȘI MEDIU ANTREPRENORIAL

Expres analiza componentei de Turism rural în cadrul Strategiei agriculturii și dezvoltării mediului rural 2020 în Republica Moldova

VIOREL MIRON

ASOCIAȚIA DE DEZVOLTARE A TURISMULUI ÎN MOLDOVA

Societatea vrea Autorități responsabile cu angajamente asumate dar nu ignorate.

Problemele legate de angajamentele referitoare la diversificarea activităților non-agricole prin turism rural

Angajamente mari dar neonorate aproape în totalitate

Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare în câteva documente strategice de țară se impune ca un actor hotărât să susțină dezvoltarea turismului rural pentru a diversifica activitățile ne-agricole și a oferi noi oportunități de angajare în mediul rural. Acest deziderat este și în SDAMR 2020. Și în trecut, în PN „Satul Moldovenesc” (2005-2015) și PN „Drumul Vinului în Moldova” (2004), acestui minister îi revin funcții-cheie pentru acțiuni de stimulare a turismului în mediul rural și coordonarea acțiunilor celorlalte autorități relevante în acest sens. În linii mari, acțiunile coordonate de MAIA sau structurile subordonate, se refereau la:

- Elaborarea și aprobarea mecanismelor de stimulare economică a întreprinzătorilor din domeniul turismului rural și a participanților la implementarea PN „Drumul vinului în Moldova”
- Asigurarea necesităților de dezvoltare a obiectivelor incluse în PN „Drumul vinului în Moldova”

Mai mult, în PN „Satul moldovenesc” autoritățile implicate în dezvoltarea componentei de turism rural se angajau ferm de a stimula crearea a 865 entități economice relevante, inclusiv: 258 Struc-turi de primire turistice nou create, 183 Obiective turistice renovate sau dezvoltate, 72 Centre de artizanat, 20 Centre de informare turistică, precum și 332 Acțiuni de amenajare turistică teritorială implementate.

Totodată, PN “Drumul vinului în Moldova” institua un cadru regulatoriu privind activitatea în domeniul turismului viti-vinicol și promova 7 trasee turistice prin toate regiunile viticole ale țării. Acestea pornesc din capitală și includ cca. 20% din vinării, 6,8% din arii naturale protejate, 25% din mănăstiri și 15,9% din muzee de pe teritoriul Republicii Moldova. În prezent, chiar dacă MAIA nu a alocat pentru acestea careva resurse, aceste trasee sunt promovate în continuare în ofertele turistice private în formă parțială și separat, în funcție de preferințele clienților agențiilor de turism și structurilor de cazare naționale.

Tabel: Structura traseelor turistice incluse în “Drumul vinului din Moldova”

Traseu	Vinării	Arii naturale protejate	Mănăstiri biserici	Muzee, cetăți, mon. Istorice	Centre meșteșugărești	Stațiuni balneo	Total
“Orheiul Vechi”	5	1	10	11	-	-	27
“Codrii Moldovei”	5	5	7	1	3	1	22
“Lăpușna”	5	2	4	5	-	-	16
“Stepa Bugeacului”	6	3	6	6	-	-	21
“Purcari”	6	1	6	8	1	-	22
“Chișinău-Bălți”	5	8	8	7	2	-	30
“Dunărea de jos”	5	2	4	4	2	1	13
Total	36	21	37	40	8	2	144

În actuala SDAMR 2020 este inclus la Prioritatea 3 Îmbunătățirea nivelului de trai în zonele rurale, Masura 3.2 Creșterea oportunităților de angajare în sfera non-agricolă și sporirea veniturilor în mediul rural cu Acțiunea dedicată 3.2.1 „Sprijinirea creării și dezvoltării serviciilor de agroturism”, conform căreia **timp de 7 ani se vor atrage 141,5 mln lei exclusiv de la donatori externi și se vor crea 354 unități de turism.**

Aceste noi angajamente sunt mai modeste, nu sunt coerente și nu fac legătură cu angajamentele anterioare, nu sunt repartizate teritorial sau agregate în careva trasee regionale. Mai mult Comisia creată prin HG nr. 979 din 12.08.2008 cu privire la impulsivitatea dezvoltării turismului în mediul rural (deși valabilă, condusă

de MAIA) a produs doar 3 ședințe, fără a aproba vre-un plan de lucru sau măsuri relevante SDAMR 2020. Astfel, angajamentele anterioare luate de MAIA în documentele strategice importante de țară, au fost aproape în totalitate ignorate. Acest fapt reduce substanțial încrederea noastră, că de astă dată MAIA își va onora angajamentele față de acțiunile de susținere a dezvoltării turismului rural.

Gestionarea acțiunilor de Turism rural pusă pe umerii unor structuri fără atribuții necesare

Dezvoltarea destinațiilor turistice rurale necesită un cadru de reglementare adecvat, resurse umane relevante, atracții amenajate pentru vizite și o promovare susținută. MAIA și instituțiile subordonate (ex: Moldova Vin), care primeau în gestionare acțiunile de dezvoltare a turismului rural în cadrul programelor naționale „Satul moldovenesc” și „Drumul vinului în Moldova” nu aveau nici capacitățile de a face față acestor necesități, dar nici măcar atribuții funcționale de a interveni hotărât în impulsivarea turismului rural. Ca de exemplu, în cazul „micii cazări de pînă la 7 locuri” în mediul rural care odată cu lichidare patentelor de antreprenor, în mare parte au migrat spre servicii oferite la negru, iar statistica națională le ignoră ca unități de cazare colective. Astfel, în perioada 2000-2012 în țară avem doar 19 pensiuni turistice, iar obiectivul SDAMR 2020 este de 354 agropensiuni în doar 7 ani fără a cheltui un ban din Bugetul de stat. Este greu de crezut că în lipsa atribuțiilor directe și a angajamentelor financiare, antreprenorii din turismul rural și de astă dată nu vor fi abandonați, în ciuda declarațiilor MAIA de susținere a sectorului.

Menționăm, că și în alte documente de politici publice și acte normative relevante dezvoltării turismului rural o bună parte din acțiuni este pusă pe umerii APL-urilor care nu au capacitățile necesare și finanțarea adecvată pentru inventariere și amenajarea turistică a atracțiilor în mediul rural.

Deplasarea finanțărilor pentru Turism rural către donatori needintificați

În Planul de acțiuni a SDAMR 2020 este inclus un angajament al MAIA (prin AIPA) de a finanța acțiunea 3.2.1 „Sprijinirea creării și dezvoltării serviciilor de agroturism” cu 141,5 mln lei pentru crearea a 354 unități de turism în perioada 2014-2020. Aceste resurse sunt programate ca fiind atrase exclusiv de la donatori externi fără cofinanțare națională. Amintim că teoretic MAIA coordonează activitatea Comisiei create prin HG nr. 979 din 12.08.2008 cu privire la impulsivarea dezvoltării turismului în mediul rural, unde intră reprezentanți ai structurilor guvernamentale care gestionează importante fonduri naționale ce finanțează prioritatea „Turism” (FNDR, FEN) sau acțiuni relevante semnalizării obiectelor de turism (Fondul rutier), instrumente financiare care ar putea direcționa o cotă pentru cofinanțarea Acțiunii 3.2.1 din SDAMR 2020. Astfel lipsa de coordonare cu alte instituții guvernamentale relevante (inclusiv Agenția Turismului) duce la o lipsă de cofinanțare națională pe proiecte concrete și dispersarea resurselor alocate pentru susținerea turismului în mediul rural.

Totodată, majoritatea donatorilor externi activi în Moldova nu susțin direct lucrările de amenajare/construcție a unităților de cazare turistică private fie și în mediul rural. Astfel nu este clar, pentru ce un angajament al MAIA de 141,5 mln. lei pentru crearea de unități turistice din banii donatorilor, care direct nu susțin crearea de unități economice private. Sunt evidente problemele în finanțarea infrastructurii private fie și în diversificarea agriculturii prin turism rural.

Amintim că, în PN „Satul Moldovenesc” (2005-2015) pentru măsuri relevante Turismului rural au fost proiectate 293,8 mln lei din surse diverse, inclusiv 7% din Bugetul de stat, 20% din Bugetele locale, 23% credite, iar granturilor le revenea 50%. Resursele financiare erau alocate echilibrat în profil teritorial la nivel de raioane, dar și la nivel de 5 tipuri de unități și nu doar agropensiuni.

Angajamentele financiare ale MAIA în SDAMR 2020 sunt mai reduse, vulnerabile ca surse de acoperire, aproape inoperabile la nivel de crearea de infrastructură privată, și fără o legătură cu careva destinații turistice rurale sau trasee dedicate.

Terminologia aplicată prost îngustează câmpul de acțiuni pentru susținerea Turismului rural

În fine menționăm despre confuzia persistentă în utilizarea termenilor turism rural și agroturism, care nu sunt la fel, ultimul desemnând doar activitatea în agropensiuni. Totodată, turismul în mediul rural reprezintă mai larg deservirea diversă a turistului în spațiul rural (cazare, alimentație, degustații, transport tradițional, excursii locale, artizanat, evenimente etno-folclorice, etc.). Or, confuzia perpetuată limitează spectrul de intervenție ale implementatorilor SDAMR 2020.

Trebuie de menționat că cca. 10 alte structuri de cazare turistică caracteristice turismului rural (și numite oficial în Nomenclatorul unităților turistice din Rep. Moldova) nu se numesc agropensiuni, ci pensiuni turistice, sate de vacanțe, campinguri, etc., dar și cele de servire a mesei se numesc altfel (ex: crame). Și atunci un termen utilizat incorect introduce blocaje tehnice în alocarea de susținere fie și ipotetică.

Propuneri ADTM

- Scoaterea blocajelor de orice fel în accesarea antreprenorilor din turismul rural către susținerea din partea statului (nu doar agropensiunile, ci și campingurile, satele de vacanță, etc);
- O mai mare coerență între documentele strategice anterioare și actuale, astfel să se realizeze angajamentele anterioare (și nu retragerea acestora) față de turismul rural, „Drumul vinului”;
- Modificarea acțiunii 3.2.1 din Planul de acțiuni a SDAMR 2020 potrivit următoarei redacții: „Susținerea serviciilor de turism rural și vitivinicol”;
- Prevederea unei cofinanțări naționale pentru acțiuni concrete de stimulare a antreprenoriatului în turismul rural (exemplu: elaborarea de proiecte tehnice sau studii de fezabilitate pentru creșterea competitivității antreprenorilor în atragerea finanțărilor externe, etc);
- Prevederea acțiunilor concrete pentru sporirea cooperării între structurile guvernamentale (ex: Agenția Turismului) și societatea civilă în vederea aplicării acțiunilor SDAMR 2020 pentru turismul rural.